Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2022, sp. zn. 8 Tdo 1033/2022, ECLI:CZ:NS:2022:8.TDO.1033.2022.1

Číslo: 12/2023

Právní věta:

Pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku nepostačuje, že jde jen o pokus trestného činu (§ 21 odst. 1 tr. zákoníku). Soud musí posoudit všechny okolnosti významné pro stanovení povahy a závažnosti pokusu, jeho přiblížení se k dokonání trestného činu, důvody, pro které k dokonání nedošlo, a další konkrétní okolnosti případu, jakož i osobu pachatele a jeho osobní a jiné poměry. Teprve na základě jejich komplexního zhodnocení lze odůvodnit postup podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 23.11.2022

Spisová značka: 8 Tdo 1033/2022

Číslo rozhodnutí: 12

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Mimořádné snížení trestu odnětí svobody

Předpisy: § 58 odst. 6 tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Dotčená rozhodnutí:

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích ze dne 31. 8. 2021, sp. zn. 13 To 183/2021, uveřejněné pod číslem 32/2022 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 4. 2020, sp. zn. 7 Tdo 317/2020, uveřejněné pod číslem 7/2021 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2019, sp. zn. 5 Tdo 1118/2019, uveřejněné pod číslem 28/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. 5 Tdo 1356/2018, uveřejněné pod číslem 28/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2018, sp. zn. 6 Tz 6/2018, uveřejněný pod číslem 36/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2014, sp. zn. 8 Tdo 550/2014, uveřejněné pod číslem 24/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 6. 2012, sp. zn. 7 Tdo 303/2012, uveřejněné pod číslem 6/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 1966, sp. zn. 4 Tz 14/66, uveřejněné pod číslem 24/1966 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 1965, sp. zn. 10 Tz 108/64, uveřejněné pod číslem 14/1965 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. února 1963, sp. zn. 4 Tz 45/62, uveřejněné pod číslem 35/1963 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 8 Tdo 258/2021

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2016, sp. zn. 6 Tdo 780/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. 7 Tdo 124/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2016, sp. zn. 4 Tdo 61/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2014, sp. zn. 4 Tdo 119/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2012, sp. zn. 11 Tdo 422/2012

Usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2021, sp. zn. IV. ÚS 2272/20

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání nejvyššího státního zástupce podaném v neprospěch obviněného M. H. proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 7. 2022, sp. zn. 8 To 49/2022, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. 34 T 2/2022, zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 7. 2022, sp. zn. 8 To 49/2022, ve výroku o trestu, a rovněž i další rozhodnutí na zrušenou část rozsudku obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265m odst. 1 tr. ř. při nezměněném výroku o vině znovu rozhodl tak, že obviněnému M. H. uložil podle § 140 odst. 3 tr. zákoníku trest odnětí svobody v trvání patnácti let, pro jehož výkon jej zařadil do věznice se zvýšenou ostrahou.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Krajského soudu v Plzni ze dne 31. 5. 2022, sp. zn. 34 T 2/2022, byl obviněný M. H. uznán vinným pokusem zvlášť závažného zločinu vraždy podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku k § 140 odst. 1, odst. 3 písm. j) tr. zákoníku, jehož se podle skutkových zjištění zkráceně dopustil tím,

> že dne 30. 8. 2021 v přesně nezjištěné době předcházející času 6:50 hodin, v XY, v domě s pečovatelskou službou, v bytě č. 20, poté, co jej poškozená E. H., jeho babička, vpustila do bytu, a k jeho žádosti mu odmítla půjčit peníze, přisedl si k ní na pohovku, a s cílem peníze získat, jí rukama strčil do těla tak, že ji povalil na zem, a v době, kdy ležela na zemi, ji silou střední až vyšší intenzity nohou obutou do sportovní obuvi kopl či dupl nejméně dvakrát do hlavy v oblasti obličeje, a jednou do oblasti paže, když si zkříženýma rukama kryla krk, aniž by

se dále zajímal o její stav, jí z poličky pod konferenčním stolkem vzal peněženku s uloženou finanční hotovostí nejméně ve výši 1 000 Kč a byt opustil, přičemž předmětným útokem jí způsobil zranění, zejména traumatické subarachnoidální krvácení v oblasti spánkového laloku mozku vlevo, velký plošný krevní výron v měkkých pokrývkách lebních levé spánkově-temenní krajiny, zlomeninu těla dolní čelisti vlevo a další zlomeniny a poranění především v obličejové části hlavy, a tato zranění si vyžádala bezodkladné ošetření poškozené a její hospitalizaci na chirurgickém oddělení nemocnice od 30. 8. 2021 do 14. 9. 2021, pro ztrátu soběstačnosti byla umístěna v nemocnici pro dlouhodobě nemocné, dne 29. 9. 2021však byla v souvislosti se zhoršením zdravotního stavu nesouvisejícím s útokem přeložena na interní oddělení nemocnice, kde dne 2. 10. 2021 zemřela, přičemž násilí spočívající zejména v opakovaném útoku obviněného nohou na hlavu poškozené ležící na zemi by s přihlédnutím na intenzitu útoku, věk a tomu odpovídající fyzickou kondici poškozené bylo způsobilé zapříčinit zranění poškozené ohrožující jí na životě, a obviněný byl při útoku srozuměn s touto skutečností, přičemž kromě toho by poškozená mohla být ohrožena na životě rovněž rozvojem zánětlivých komplikací utrpěných zlomenin bez včasného poskytnutí lékařské pomoci s podáváním antibiotik, k usmrcení poškozené daným útokem však nedošlo.

2. Za uvedený pokus zvlášť závažného zločinu byl obviněný odsouzen podle § 140 odst. 3 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání patnácti roků, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. Rovněž bylo rozhodnuto o náhradě škody.

3. Vrchní soud v Praze jako soud odvolací rozsudkem ze dne 27. 7. 2022, sp. zn. 8 To 49/2022, z podnětu odvolání obviněného podle § 258 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. ř. zrušil uvedený rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o trestu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. obviněného nově odsoudil podle § 140 odst. 3 tr. zákoníku za použití § 58 odst. 6 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání dvanácti roků, pro jehož výkon ho zařadil podle § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku do věznice se zvýšenou ostrahou.

II.
Dovolání Nejvyššího státního zástupce a vyjádření k němu

4. Proti uvedenému rozsudku odvolacího soudu podal v neprospěch obviněného nejvyšší státní zástupce výlučně proti výroku o trestu podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. dovolání, protože uložený trest za použití § 58 odst. 6 tr. zákoníku považoval za vyměřený mimo trestní sazbu stanovenou na trestný čin, jímž byl obviněný uznán vinným.

5. Pro uvedený závěr nejvyšší státní zástupce vycházel z komentářového výkladu pojmu mimořádného snížení trestu podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 787 a násl., zejména s. 798 až 799), a poukázal i na to, že k mimořádnému snížení trestu pod dolní hranici trestní sazby u pokusu se vyžaduje, aby pokus nedosahoval závažnosti jiných obvyklých případů, a navíc lze k němu přistoupit jen za předpokladu, že vzhledem k povaze a závažnosti trestného činu posuzované především podle hledisek uvedených v § 39 odst. 7 písm. c) tr. zákoníku, by uložení trestu odnětí svobody v rámci zákonné trestní sazby bylo nepřiměřeně přísné a nápravy pachatele lze dosáhnout i trestem kratšího trvání (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. 7 Tdo 124/2016).

6. Dovolatel v konfrontaci s uvedenými zásadami považoval důvody, pro které odvolací soud změnil výrok o trestu oproti soudu prvního stupně za nepřezkoumatelné a kusé, protože s ohledem na dikci § 58 odst. 6 tr. zákoníku odráží pouze to, že je trest ukládán za pokus zločinu, bez vypořádání se s dalšími předpoklady pro jeho aplikaci, tj. povahou a závažností pokusu. Soud nevyložil, z jakých důvodů by bylo použití trestní sazby zákonem stanovené na tento čin pro pachatele nepřiměřeně přísné, a proč lze dosáhnout nápravy pachatele i trestem kratšího trvání. Přestože se aplikací § 58

odst. 6 tr. zákoníku odchýlil od právního závěru nalézacího soudu, v bodě 13. odůvodnění rozsudku pouze zmínil, že soud prvního stupně při ukládání trestu přihlédl podle § 39 odst. 1 tr. zákoníku k povaze a závažnosti spáchaného činu, k osobním a jiným poměrům obviněného, k jeho dosavadnímu způsobu života a k možnosti jeho nápravy, a odkázal na rozsudek soudu prvního stupně, ač jím uložený trest označil za nepřiměřeně přísný. Sám však povahu a závažnost pokusu nerozvedl a neosvětlil důvodnost použití § 58 odst. 6 tr. zákoníku. Nebral do úvahy, že stadium pokusu samo o sobě nemůže odůvodnit uložení trestu odnětí svobody pod spodní hranici zákonné trestní sazby. Vadně vycházel z toho, že „posuzovaný čin není typická loupežná vražda, neboť obviněný ho neplánoval“ a „charakter projeveného násilí, byť ohrozil poškozenou na životě, se nevyznačoval obvyklou mírou brutality“, neboť tyto závěry nenacházejí odraz ve skutkových zjištěních, která svědčí i o dalších okolnostech, na něž odvolací soud nereagoval.

7. Na rozdíl od odvolacího soudu dovolatel kladl důraz na to, že podle výsledků provedeného dokazování obviněný od počátku jednal v úmyslu získat od poškozené finanční hotovost, a když to odmítla, tak na ni fyzicky zaútočil. Aby dosáhl cíle, i přes znalost věku poškozené a jejích fyzických indispozic, ji napadl násilím střední až velké intenzity (kopy, dupáním) směřujícím na hlavu i krk, tj. do místa, kde se nachází životně důležitý orgán (mozek), a tedy věděl, že tím jí může způsobit smrt. Poškozená byla osobou zvláště zranitelnou v důsledku vysokého věku. Poté, co si po útoku vzal peníze, ji na místě zanechal bez pomoci, ač si musel být vědom možných zvlášť závažných následků. Skutečnost, že čin obviněného zůstal ve stadiu pokusu, lze přičíst pouze souhře dalších nahodilých okolností, které však v daném případě nemusely nastat.

8. Existence přitěžujících okolností rovněž nesvědčí pro možnost použití § 58 odst. 6 tr. zákoníku. Jedná se zejména o příbuzenský vztah s obětí, neboť poškozená byla babičkou obviněného, její vysoký věk (devadesát let) a důvěřivost. Obviněný věděl, kde má finanční hotovost uschovanou a mohl si peníze vzít i nenásilným způsobem, přesto však, při vědomí vlastních převažujících fyzických dispozic na poškozenou agresivně zaútočil. Uvedené svědčí o vysoké škodlivosti činu a vyvrací závěry odvolacího soudu, že použití moderačního ustanovení umožňuje povaha a závažnost pokusu, a že nejde o typickou loupežnou vraždu provedenou s obvyklou mírou brutality. Dovolatel nepřisvědčil ani odvolacím soudem hodnocené obviněným vyjádřené lítosti jako polehčující okolnosti, neboť závěr, že „způsob projevené lítosti odpovídá osobě obviněného, který je osobou simplexní a nelze bez dalšího uzavřít (jak činí nalézací soud), že svého činu skutečně nelituje“, je založen jen na předpokladu takové lítosti, neboť obviněný ji svobodně a vážně neprojevil způsobem nevzbuzujícím pochybnosti. Ovšem i v případě, že by projevená lítost byla opravdová, jde pouze o okolnost polehčující, která by sehrála roli při úvaze o výměře trestu v rámci zákonné trestní sazby, nikoliv pro závěr o možnosti použití moderačního práva. Obdobným způsobem dovolatel nahlížel i na další skutečnosti, o které odvolací soud opřel závěr o možnosti dosažení nápravy obviněného i trestem odnětí svobody kratšího trvání, neboť beztrestnost, pracovní zařazení a řádný způsob života, patří mezi obecné polehčující okolnosti.

9. Vzhledem k těmto názorům nejvyšší státní zástupce v posuzovaném případě neshledal splnění podmínek pro použití § 58 odst. 6 tr. zákoníku, dospěl k závěru o uložení trestu odnětí svobody mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně a při naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. v jeho druhé alternativě, navrhl, aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 7. 2022, sp. zn. 8 To 49/2022, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Vrchnímu soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Pokud by Nejvyšší soud shledal, že v posuzované věci je nutno rozhodnout jiným než navrhovaným způsobem, souhlasil s rozhodnutím v neveřejném zasedání podle § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř.

10. Obviněný ve vyjádření k tomuto dovolání prostřednictvím obhájkyně nesouhlasil s argumenty dovolatele, protože závěry odvolacího soudu považoval za správné, odpovídající provedenému dokazování a dostatečně vysvětlené zejména v bodě 13., kde jsou rozvedeny důvody pro naplnění zákonných předpokladů pro mimořádné zmírnění trestu podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku. Obviněný poukázal zejména na skutečnost, že souzený skutek nebyla typická loupežná vražda, neboť ji neplánoval, a charakter projeveného násilí, kterým byl ohrožen život poškozené, se nevyznačoval obvyklou mírou brutality. Projevil lítost, byť způsobem odpovídajícím jeho simplexní osobnosti. Při ztotožnění se se závěry odvolacího soudu obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání nejvyššího státního zástupce podle § 265j tr. ř. zamítl. Obviněný též vyjádřil souhlas s tím, aby dovolání bylo projednáno v neveřejném zasedání.

III.
Přípustnost dovolání

11. Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že dovolání nejvyššího státního zástupce je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. a) tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze toto podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.).

IV.
Důvodnost dovolání

12. Podle obsahu dovolání Nejvyšší státní zástupce důvody v něm uvedené opřel o § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř., jenž dopadá na případy, kdy byl obviněnému uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou zákonem za trestný čin, jímž byl uznán vinným. Dovolání podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. s odkazem na § 58 tr. zákoníku je možné podat jen tehdy, jestliže bylo mimořádné snížení trestu odnětí svobody aplikováno, ač nebyly splněny pro takový postup zákonem stanovené podmínky. V takovém případě jde o trest uložený pod dolní hranicí trestní sazby stanovené v trestním zákoně, čímž je tento dovolací důvod naplněn [srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2003, sp. zn. 5 Tdo 411/2003 (uveřejněné v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, roč. 2004, seš. 26, č. T 617), a ze dne 19. 3. 2014, sp. zn. 3 Tdo 362/2014].

13. Důvody pro odmítnutí dovolání Nejvyšší soud neshledal (§ 265i odst. 1 tr. ř.), a proto přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, jakož i řízení napadenému rozhodnutí předcházející, v rozsahu a z důvodů, jež jsou v dovolání uvedeny.

14. Dovoláním podaným v neprospěch obviněného nejvyšší státní zástupce vytýká odvolacímu soudu, že při ukládání trestu odnětí svobody obviněnému aplikoval ustanovení o mimořádném snížení trestu odnětí svobody podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku, a obviněnému po zrušení rozsudku soudu prvního stupně uložil za pokus zvlášť závažného zločinu vraždy podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku k § 140 odst. 1, odst. 3 písm. j) tr. zákoníku mírnější trest ve výměře dvanácti roků, pro jehož výkon ho zařadil podle § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku do věznice se zvýšenou ostrahou, když pro takový postup nebyly splněny zákonem stanovené podmínky.

15. Pro posouzení důvodnosti dovolání Nejvyšší soud vycházel z obsahu přezkoumávaných rozhodnutí. Soud prvního stupně v odsuzujícím rozsudku v bodě 13. vyložil, na základě jakých skutečností opírajících se o podmínky § 39 tr. zákoníku trest obviněnému v trestní sazbě podle § 140 odst. 3 tr. zákoníku ukládal, a jakými úvahami vztahujícími se k přitěžujícím a polehčujícím okolnostem byl při závěru o uložení trestu na samé spodní hranci zákonem stanovené sazby veden. Rovněž vyložil, proč nejsou vdaném případě splněny podmínky pro uložení trestu ve smyslu § 58 odst. 6 tr. zákoníku, což vysvětlil tím, že čin obviněného byl sice nedokonaným trestným činem, ale

míra závažnosti a povaha tohoto pokusu jsou vysoké s ohledem na okolnosti, za kterých byl spáchán a k nápravě obviněného by nepostačil trest kratšího trvání, protože jde o osobu, která není ochotna nahlédnout následků i všech souvislostí své trestné činnosti. Postoj obviněného rozhodně takové úvahy neumožňoval.

16. Odvolací soud uvedený závěr neakceptoval, rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o trestu zrušil a znovu sám rozhodl. V bodě 13. svého rozsudku vysvětlil, že soud prvního stupně sice vycházel z účelu trestu a při jeho ukládání přihlédl podle § 39 odst. 1 tr. zákoníku k povaze a závažnosti spáchaného činu, k osobním a jiným poměrům obviněného, jeho dosavadnímu způsobu života a k možnosti jeho nápravy, ale i přesto uložil trest nepřiměřeně přísný. Přestože souhlasil i s hodnocením přitěžujících a polehčujících okolností, k nimž soud prvního stupně přihlížel, na rozdíl od něj spatřoval splněnými zákonné předpoklady pro uložení trestu pod dolní hranici trestní sazby trestu odnětí svobody podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku. K nim uvedl jen to, že obviněný se zločinu vraždy dopustil ve stadiu pokusu, když právě u vraždy je rozdíl mezi jejím pokusem a dokonaným činem zásadní (tuto úvahu však se zřetelem na konkrétní situaci v posuzované věci nerozvinul). Poukázal jen na to, že souzený skutek není typická loupežná vražda, neboť obviněný jej neplánoval. Rovněž charakter projeveného násilí, byť obviněný ohrozil poškozenou (vzhledem ke specifickým vlastnostem oběti) na životě, se podle něj nevyznačoval obvyklou mírou brutality. Způsob projevené lítosti podle odvolacího soudu odpovídá povaze obviněného, který je simplexní osobou a nelze bez dalšího uzavřít (jak učinil nalézací soud), že svého činu skutečně nelituje. Trestní sazbu od patnácti do dvaceti let v příslušném ustanovení trestního zákoníku považoval za vysokou právě pro to, že předpokládá fatální následek v podobě zmaření lidského života. Po přezkumu všech rozhodných skutečností dospěl k závěru, že vzhledem k tomu, že obviněný spáchal čin toliko ve stadiu pokusu, lze užít ustanovení § 58 odst. 6 tr. zákoníku a trest uložit pod spodní hranici zákonné trestní sazby, neboť to umožňovala povaha pokusu, a současně fakt, že k nápravě obviněného, vzhledem k jeho trestní minulosti a skutečnosti, že řádně pracuje, postačuje trest kratšího trvání než patnáct let odnětí svobody (viz bod 13. rozsudku odvolacího soudu).

17. Nejvyšší soud se s uvedenými závěry odvolacího soudu neztotožnil, kromě dalších, dále rozvedených důvodů i proto, že rozsudek soudu prvního stupně zrušil podle § 258 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. ř., tedy proto, že bylo v přezkoumávané čisti rozsudku soudu prvního stupně porušeno ustanovení trestního zákona, avšak důvod tohoto zrušení vůbec nevyložil, a neuvedl, v čem tuto vadu shledal, když v bodě 13. odůvodnění svého usnesení uvedl, že je uložený trest přespříliš přísný, což by však odpovídalo důvodu zrušení podle § 258 odst. 1 písm. e) tr. ř., jenž však neshledal. V čem soud prvního stupně pochybil, však dostatečně nerozvedl. Rozporuplná se jeví jeho konstatování, že souhlasí se stanoviskem soudu prvního stupně o hodnocení polehčujících a přitěžujících okolností, avšak i přesto shledává zákonné předpoklady pro mimořádné zmírnění trestu. Bohužel ani ty řádně podle podmínek § 58 odst. 6 tr. zákoníku nevyložil, ale jen kuse se omezil na některé z kontextu všech rozhodných podmínek a souvislostí vytržené dílčí skutečnosti, z nichž za zásadní označil spáchání pokusu, fakt, že jde o netypickou vraždu pro neplánování činu, jenž se nevyznačoval obvyklou mírou brutality, a že způsob projevené lítosti odpovídá osobě obviněného. Odvolací soud tím své povinnosti nesplnil, protože, pokud soudem prvního stupně uložený trest považoval za uložený v rozporu se zákonem [viz použité ustanovení § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř.], bylo jeho povinností tento postup řádně odůvodnit a vysvětlit, v čem byla uvedená vada shledána. Rovněž bylo povinností odvolacího soudu, jestliže sám považoval za naplněné důvody pro použití § 58 odst. 6 tr. zákoníku, tyto řádně ze všech zákonem stanovených hledisek uvážit na základě konkrétních zjištěných skutečností. Takto však odvolací soud v této trestní věci nepostupoval.

18. Z těchto důvodů Nejvyšší soud považuje za nutné poukázat na to, že ustanovení § 58 tr. zákoníku jako prostředek soudcovské individualizace trestu umožňuje zmírnění trestu odnětí svobody, pokud nemá alternativu v podobě mírnějšího druhu trestu, a to v případě, když trest odnětí svobody uložený

v rámci zákonné trestní sazby by neodpovídal okolnostem konkrétního případu a osobě pachatele, a jestliže dolní hranice tohoto trestu stanovená v zákoně by byla důvodně pociťována jako překážka, která brání uložení přiměřeného trestu v intencích ustanovení § 39 tr. zákoníku (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 789). Toto moderační právo lze využívat za účelem zmírnění mimořádné tvrdosti zákona v případech, kdy konkrétní čin naplňuje po formální stránce znaky trestného činu, avšak jeho závažnost je nižší, než je obvyklá u srovnatelných případů. Použití § 58 tr. zákoníku je výjimkou a musí být v každém případě pečlivě odůvodněno (srov. rozhodnutí č. 1/1965 Sb. rozh. tr.). Tato obecná hlediska jsou v § 58 tr. zákoníku diferencována podle konkrétně vymezených okolností, které se v odstavcích 1 až 7 různí a lze je aplikovat jen při splnění v nich přesně určených podmínek, které jsou u každého odstavce stanoveny jinými skutečnostmi, a které vyjadřují jejich odlišnou povahu a výjimečnost oproti jiným případům.

19. Ustanovení § 58 odst. 6 tr. zákoníku je určeno pro možnost uložení trestu pod dolní hranici trestní sazby u přípravy, pokusu a účastenství ve formě pomoci. Tím se zvýhodňují situace, když jednání, za něž je pachatel odsuzován, nevedlo k následku u konkrétního trestného činu ať proto, že dospělo jen do stadia přípravy (srov. § 20 tr. zákoníku) nebo pokusu (§ 21 odst. 1 tr. zákoníku), anebo jde o pomoc k trestnému činu [§ 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku], která se považuje za nejméně závažnou formu účastenství. Tato okolnost v sobě nese onu mimořádnost, protože trestní zákoník uvedené situace shledává méně závažnými, než je tomu u dokonaného trestného činu, anebo u závažnějších forem účastenství, a není proto třeba jiných mimořádných okolností. Již při splnění této podmínky má soud možnost zvažovat vhodnost uložení trestu pod zákonem stanovenou trestní sazbu, tedy bez mimořádnosti okolností na straně pachatele nebo případu, jako je tomu např. u § 58 odst. 1 tr. zákoníku. Skutečnost, že čin nedospěl do dokonaného stadia anebo jde o pomoc, však jen sama o sobě ještě bez dalšího nepostačuje pro to, aby ke zmínění trestu došlo, protože je třeba, aby byly současně splněny i další dvě podmínky a to, že použití trestní sazby odnětí svobody trestním zákonem stanovené by bylo pro pachatele nepřiměřeně přísné, a že lze dosáhnout nápravy pachatele i trestem kratšího trvání. To, že trestný čin zůstal ve stadiu přípravy, pokusu nebo šlo jen o pomoc, totiž neznamená, že by soudy měly možnost libovolného rozhodování či že by se na toto rozhodování nevztahovala povinnost rozhodovat předvídatelně a přesvědčivě, ale je nutné, aby menší škodlivost přípravy, pokusu či pomoci z hlediska jejich povahy a závažnosti promítly do výše a druhu trestu (vyloučily nepřiměřenou přísnost trestu) a uložily jen takový trest, který postačuje k nápravě pachatele.

20. V projednávané věci jde o pokus k trestnému činu vraždy podle § 21 odst. 1 k § 140 odst. 1, odst. 3 písm. j) tr. zákoníku, a proto je vhodné se v dalším výkladu soustředit na tuto alternativu, u které (na rozdíl od dokonaného trestného činu) je nedostatek následku důvodem, zpravidla s přihlédnutím k povaze a závažnosti činu, pro závěr o nižší škodlivosti pro společnost, než jakou vykazuje dokonaný trestný čin, i když jsou zásadně stejně trestné (srov. § 21 odst. 2, § 111 tr. zákoníku). Proto je použití § 58 odst. 6 tr. zákoníku možné tehdy, když povaha a závažnost pokusu nedosahuje takové společenské škodlivosti, jaké by odpovídala trestní sazba trestu odnětí svobody za dokonaný trestný čin spáchaný pachatelem, to znamená, že i trest uložený na samé spodní hranici, by byl příliš tvrdý. Nejedná se o pravidelný postup soudu, a proto jej nelze odůvodnit jen běžně se vyskytujícími skutečnostmi ani přesvědčením soudu, že trest odnětí svobody uložený v mezích zákonné trestní sazby by byl pro pachatele příliš přísný (srov. přiměřeně rozhodnutí č. 24/1966-III. Sb. rozh. tr.).

21. Pro to, aby bylo možné snížit ukládaný trest pod dolní hranici trestní sazby podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku, musí být u pokusu splněny tři podmínky, jimiž jsou povaha a menší závažnost pokusu, okolnost, že uložení trestu v rámci zákonné trestní sazby bylo pro pachatele nepřiměřeně přísné, a že nápravy pachatele lze dosáhnout i trestem kratšího trvání. Zákon tyto tři podmínky vyjadřuje gramaticky ve slučovacím poměru, a proto lze dovodit, že mají být splněny kumulativně. Nestačí

proto jen zjištění, že došlo k pokusu trestného činu (srov. rozhodnutí č. 14/1965 Sb. rozh. tr.).

22. První podmínka, jíž je spáchání pokusu trestného činu, u něhož je nutné zvažovat, zda nedosahoval škodlivosti jiných obvyklých případů, se uplatní jen tehdy, jestliže pokus nedosahuje v konkrétním případě takové závažnosti, jaké odpovídá trestní sazba trestu odnětí svobody stanovená na dokonaný trestný čin (srov. přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. 7 Tdo 124/2016, a ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 6 Tdo 56/2017, a usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2021, sp. zn. IV. ÚS 2272/20). K tomu dochází v takových případech, kdy nenastal zákonem předpokládaný následek, a čin je vzhledem k významu chráněného zájmu, který jím byl dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou, záměrem nebo cílem (srov. § 39 odst. 2 tr. zákoníku), méně závažný. Z těchto hledisek je důležité posoudit, do jaké míry se jednání pachatele k dokonání trestného činu přiblížilo. Je nutné přihlížet i k okolnostem a k důvodům, pro které k jeho dokonání nedošlo. Soud má zejména přihlédnout k tomu, jak vzdálené a jak reálné bylo porušení objektu trestného činu z podniknutého pokusu a které skutečnosti zabránily dokonání, čím byly tyto skutečnosti způsobeny a jaký vztah k nim měl pachatel. Přitom bude mít význam, zda šlo o pokus ukončený nebo neukončený, resp. zda nešlo o nezpůsobilý pokus. Větší vzdálenost od dokonání trestného činu, povaha a význam okolností a důvodů, jež zabránily v jeho dokonání, mohou být takového významu, že povedou k mimořádnému snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici zákonné trestní sazby podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 531).

23. Pro další dvě podmínky vymezené v § 58 odst. 6 tr. zákoníku (uložení trestu v rámci zákonné trestní sazby by bylo pro pachatele nepřiměřeně přísné vzhledem k povaze a závažnosti pokusu, a že nápravy pachatele lze dosáhnout i trestem kratšího trvání), je významné, že i když toto ustanovení není sice výslovně vázáno na mimořádné okolnosti případu ani na poměry pachatele, jak to předpokládá § 58 odst. 1, 2, 3 tr. zákoníku (srov. rozhodnutí č. 35/1963 Sb. rozh. tr.), je třeba vycházet i z jejich obecného zhodnocení, protože bez nich by nebylo možné stanovit, jak vysoký trest odnětí svobody je schopen zajistit nápravu pachatele a ochranu společnosti a jestli výměra tohoto trestu by skutečně byla nepřiměřeně přísná (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2003, sp. zn. 5 Tdo 411/2003, uveřejněné v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu roč. 2004, svazek 26, č. T 615). Vždy bude záležet na jejich individuálním posouzení v každé věci s přihlédnutím k § 39 a násl. tr. zákoníku. Je nutné zvažovat, zda jde o naplnění souhrnu takových okolností, aby odůvodňovaly aplikaci uvedeného ustanovení, a proto se pro určení toho, jaký dopad by měl trest uložený v rámci zákonné trestní sazby pro pachatele, nutně vychází z konkrétně zjištěných skutečností v každé individuální věci.

24. Pro stanovení toho, zda by byl trest uložený v rámci trestní sazby pro pachatele nepřiměřeně přísný, a proto je třeba použít § 58 odst. 6 tr. zákoníku, jsou vedle zhodnocení povahy a závažnosti pokusu se zřetelem na význam chráněného zájmu dotčeného činu pachatele, určující i další hlediska stanovená v § 39 odst. 1 tr. zákoníku, zejména osobní, rodinné a majetkové poměry pachatele, jeho dosavadní způsob života a možnost jeho nápravy. Soud přihlédne k chování pachatele po činu, k jeho snaze nahradit škodu nebo odstranit škodlivé následky činu, k jeho postoji k trestnímu řízení. S ohledem na ně lze dospět k závěru o nepřiměřené přísnosti trestu v zákonem stanovené sazbě. Je možné vycházet z porovnání polehčujících okolností ve smyslu § 41 tr. zákoníku, ke kterým však soud přihlédne jako ke snižujícím závažnost trestného činu pod míru obvyklou, jestliže mají vyšší intenzitu, než jim je obecně přisuzována, čímž by se pak trest běžně ukládaný jevil jako nespravedlivý, přísný a neproporcionální. Pro takové úvahy bude namístě zvažovat zejména kritéria přiměřenosti trestních sankcí (§ 38 tr. zákoníku), resp. proporcionalitu trestu odnětí svobody, který představuje vážný zásah do osobní svobody jednotlivce, a vyvolává i další negativní důsledky pro jeho osobní život. Závěr o nepřiměřenosti trestní sankce najde svůj odraz i v tom, jaký dopad mělo pro

pachatele pokusu trestní stíhání i výkon trestu, a jak zasahují do jeho soukromého života, cti a dobré pověsti. Pokud by tato pravidla nebyla dostatečně respektována, bylo by takové pochybení způsobilé, vedle porušení práva na osobní svobodu garantovaného čl. 8 odst. 1 Listiny, omezit či porušit právo jednotlivce na respektování a ochranu jeho soukromého a rodinného života, důstojnosti, osobní cti a dobré pověsti tak, jak je garantováno v čl. 10 Listiny (srov. nález Ústavního soudu 31. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 554/2004). Uvedené vychází ze zásady, že jen přiměřená trestní sankce může plnit svůj účel, a v takovém případě být i spravedlivá. Závěr soudu bude záviset i na okolnostech, které jsou znakem příslušné skutkové podstaty spáchaného pokusu trestného činu, pokud jejich význam nebo intenzita naplnění výrazněji vybočují z obvyklých případů takových trestných činů a odůvodňují shovívavější postup při trestání. Při posuzování zkoumané nepřiměřenosti trestu je třeba důsledně dbát na zásadu hlubší individualizace trestní sankce, a to s maximálním ohledem na charakter konkrétního případu (srov. KRATOCHVÍL, V. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. 3. přepracované a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2003, s. 410).

25. U kritéria možnosti dosažení nápravy i mírnějším trestem, než stanoví základní trestní sazba, významného pro aplikaci § 58 odst. 6 tr. zákoníku, je nezbytné hodnotit osobní poměry pachatele, avšak bez požadavku na jejich mimořádnost, která se zde (na rozdíl od § 58 odst. 1 tr. zákoníku) nevyžaduje. Stále jde o okolnosti rozhodné pro posouzení toho, zda výměra trestu ukládaného v rámci zákonné trestní sazby dostačuje nebo bude potřebné uložení trestu mírnějšího, s nimiž se soud musí důsledně vypořádat se zřetelem na zcela konkrétní poměry pachatele. Z dosavadního života pachatele pokusu trestného činu by mělo vyplynout, že pro jeho nápravu není nezbytná výše trestu ani v minimální dolní hranici zákonem stanovené trestní sazby. Takový závěr bude nejspíše vycházet z celkového hodnocení jeho dosavadního života, jehož předpokladem je zde např. spořádanost, která může být zárukou, že se pachatel znovu obdobné trestné činnosti nedopustí. Ze způsobu jeho života by měla vyplývat vyrovnanost životního stylu, nutnost požadavku vlastního náhledu na trestnou činnost vyjádřeného buď upřímnou lítostí, nebo snahou pomoci oběti trestného činu lépe snášet příkoří způsobené dopady činu, apod.

26. Nápravou pachatele lze rozumět jeho schopnost opětovaného začlenění do společnosti a uvědomění si, co udělal špatně, a způsobilost se podobnému chování v budoucnu vyvarovat. Tohoto stavu lze docílit vhodnou volbou trestu, u něhož je jedním z hlavních cílů nápravná funkce spočívající v předcházení opakovaným trestným činům. V tomto směru je však třeba možnost nápravy pachatele hodnotit individuálně s ohledem na jeho osobu, neopomíjeje též jeho možný vývoj a nápravu v průběhu výkonu trestu odnětí svobody a další relevantní aktuální informace. Očekávání vedení řádného života je orientováno do budoucna, a proto na možnost nápravy soud usuzuje podle dosavadního chování a plnění povinností pachatelem, aby mohl předpoklad jeho nápravy, tj. polepšení se, posoudit, a podle tohoto dovodit, v jaké míře se může od něho očekávat, že v budoucnu povede řádný život. Očekávání vedení řádného života, respektive dovršení nápravy odsouzeného v budoucnu, je ze své podstaty předpokladem pravděpodobnostním, byť je třeba ho činit s potřebnou znalostí rozhodných skutečností a musí jít o odůvodněný předpoklad. Za určité kritérium v těchto úvahách lze označit i to, zda se pachatel pokusil odčinit následky svého činu a jak přistupoval k oběti, apod. O možnosti jeho nápravy může svědčit i to, že rozezná či reflektuje okolnosti, které v minulosti přispěly ke spáchání trestné činnosti, zda disponuje znalostmi či schopnostmi, které by svědčily o cíli uplatnit se ve společnosti, má-li náhled na svoji trestní minulost, nebo zda lituje upřímně svého jednání, apod. (přiměřeně srov. nález Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2021, sp. zn. IV. ÚS 1804/21).

27. Posoudí-li Nejvyšší soud z těchto hledisek rozhodnutí odvolacího soudu ve zkoumané trestní věci, tak se z jeho odůvodnění podává, že se uvedenými kritérii neřídil.

28. Nejvyšší soud se neztotožnil s odvolacím soudem, že by čin, pro který je obviněný M. H. odsuzován, nebyl typickou loupežnou vraždou pro to, že ji neplánoval (plánovitost totiž není běžným

kritériem pro loupežnou vraždu). Naopak je třeba zdůraznit, že čin obviněného byl v obžalobě posouzen jako loupež podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku, avšak právě s ohledem na vzniklý následek a okolnosti, za kterých byl spáchán, došlo k jeho překvalifikování na pokus vraždy podle § 21 odst. 1 k § 140 odst. 1, 3 písm. j) tr. zákoníku, jehož znakem je to, že jeho jednání bezprostředně směřovalo k dokonání toho, aby jiného úmyslně usmrtil, a to v úmyslu pro sebe získat majetkový prospěch. Z těchto znaků plyne, že šlo o typickou loupežnou vraždu. Od počátku chtěl peníze, a jednal tak prokazatelně v úmyslu získat od poškozené finanční hotovost, a po jejím odmítnutí na ni fyzicky zaútočil, aby dosáhl vytyčeného cíle. Poškozená jej do svého bytu vpustila, protože mu důvěřovala. Peníze mu však dobrovolně nevydala, a proto ji fyzicky napadl natolik razantně a tvrdě, že jí bezprostředně hrozila smrt. Na rozdíl od odvolacího soudu proto Nejvyšší soud neshledal, že by se nejednalo o typickou loupežnou vraždu, pro niž plánovitost není nutnou podmínkou. Právě situace, která nastala v tom, že poškozená odmítla peníze dobrovolně vydat, podnítila obviněného k tomu, že na ni fyzicky zaútočil. V těchto okolnostech proto Nejvyšší soud důvod pro použití moderačního oprávnění neshledal.

29. Odvolacímu soudu není možné přisvědčit ani v tom, že by jednání obviněného nevykazovalo obvyklou míru brutality, neboť kopání obutou botou, byť s měkkou podešví, avšak do oblasti hlavy a krku oběti, nebo použití nášlapů na obličej, se považuje za brutální jednání, protože zranění u oběti vznikají v určitém časovém úseku, jsou bolestivá, a prožívaná velmi intenzivně. V posuzované věci navíc lze na vyšší míru brutality usuzovat i z toho, že zranění vznikla v obličejové části hlavy, kde poškozená utrpěla dislokovanou zlomeninu čelisti, jařmového oblouku, očnice a další zlomeniny a mnohočetné rozsáhlé krevní výrony i na lebce a krku. Snažila se chránit si zejména rukou krk, na který obviněný rovněž útočil. Lze proto uzavřít, že ani použitý mechanizmus není důvodem pro závěr o mírnější formě pokusu vraždy, než bývá v obdobných případech obvyklé. Rovněž ani míra zavinění obviněného není neobvyklá, neboť sice k následku smrti jednal v nepřímém úmyslu, protože poškozenou usmrtit nechtěl, ale forma násilí a brutalita, jíž vůči ní útočil, svědčí o jeho srozumění s tím, že takový následek, a to i s ohledem na její vysoký věk a zřejmá onemocnění, může nastat [srov. § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku]. Ke zmocnění se peněz jej však vedl úmysl přímý, neboť tyto si chtěl vzít, což svědčí o jeho zištném motivu, jemuž podřídil celé své chování. Z tohoto důvodu je možné usuzovat na vyšší míru zavinění, k níž lze přičíst i jeho přehlížívé chování po činu, když neměl slitování se stavem poškozené, která utrpěla kromě uvedených zlomenin v obličeji, rovněž traumatické subarachnoidální krvácení v oblasti spánkového laloku mozku a velký krevní výron v měkkých pokrývkách lebních. Bylo jen věcí náhody, že jejich následkem nezemřela, neboť ji obviněný zanechal na místě činu a zbytu odešel, aniž by jí přivolal pomoc.

30. Nejvyšší soud z těchto důvodů považuje závěr odvolacího soudu o malé závažnosti pokusu zločinu vraždy podle § 21 odst. 1 k § 140 odst. 1, odst. 3 písm. j) tr. zákoníku za nesprávný, naopak shledal, že jde podle povahy pokusu o závažný čin, i přesto, že nebyl dokonán, neboť jeho závažnost se blíží dokonanému činu. Proto nebylo možné shledat splnění podmínek pro použití zmírňujícího ustanovení podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku, jak bylo v podaném dovolání důvodně namítáno.

31. Takovému hodnocení povahy pokusu odpovídá i průběh činu, jenž nenasvědčuje tak nízké závažnosti, aby opodstatňoval zmírnění trestu pro obviněného, který se osobní iniciativou na tom, aby čin nedospěl do dokonaného stadia, nepodílel. Poté, co svou babičku popsaným způsobem napadl, ji nechal ležet, vzal si peníze, pro které si k ní přišel, a přestože viděl, že je vážně zraněná, ji zanechal bez pomoci a její byt v domě s pečovatelskou službou v časných ranních hodinách opustil. Byla to sama poškozená, která byla i přes utrpěná zranění schopna zavolat svému synovi (otci obviněného), jenž jí pomoc přivoláním rychlé záchranné služby zajistil. Nutno zdůraznit, že o vyšší škodlivosti tohoto pokusu svědčí i to, že poškozená byla osobou obviněnému blízkou, s níž se stýkal, a která ho měla ráda. Peníze, které mu obvykle půjčovala či darovala, mu v konkrétní den odmítla dát proto, že je potřebovala pro úhradu své stravy. Podstatné bylo i to, že je zvlášť zranitelnou obětí,

neboť v době činu jí bylo 90 let, a obviněný věděl, že je nemocná, a že se může jen stěží jeho útokům bránit. Význam má i to, že velmi vážné následky činu obviněného na její zdravotní stav, byť jí smrt nepřivodily, jí velmi ztížily poslední fázi jejího života. Nelze pominout, že následkem pokusu, ke kterému došlo 30. 8. 2021, poškozená musela být do 14. 9. 2021 hospitalizována v Nemocnici Sokolov a na Stomatologické klinice Fakultní nemocnice v Plzni, kde podstoupila dne 10. 9. 2021 operaci (viz spis), a poté byla přeložena do pečovatelského domu D. R., neboť vlivem utrpěných zranění došlo ke ztrátě její soběstačnosti. Dne 29. 9. 2021 došlo ke zhoršení jejího zdravotního stavu před tím, než dne 2. 10. 2021 zemřela, což se však již nestalo v příčinné souvislosti s jednáním obviněného. Potřebné je však uvést, že šlo o ukončený pokus zločinu vraždy, neboť obviněný učinil vše, co pokládal za nezbytné k dokonání trestného činu, avšak k jeho dokonání přesto nedošlo jen proto, že byla poškozené díky její vlastní aktivitě včas poskytnuta odborná lékařská péče.

32. Podle § 140 odst. 3 písm. j) tr. zákoníku lze obviněnému uložit trest odnětí svobody v sazbě od 15 do 20 roků, a pro přiměřenost uložení trestu v tomto rozpětí jsou též rozhodné výše zjištěné skutečnosti. Obviněný je postihován za to, že se po pokusu vraždy, jenž spáchal v úmyslu získat pro sebe majetkový prospěch, což byl záměr, který po napadení poškozené realizoval, a peníze si vzal, nezajímal o její stav, nezjišťoval, jak je vážný, nehleděl na ni, a s penězi, o nichž věděl, že je poškozená potřebuje na zaplacení obědů, bez toho, aby vyvinul jakoukoliv snahu jí pomoci, její byt opustil. Uvedené skutečnosti svědčí o tom, že ukládání trestu podle uvedené trestní sazby se nejeví pro obviněného nepřiměřeně přísným s ohledem na okolnosti činu, které naopak svědčí pro nutnost obviněného potrestat pro jeho necitelnost a hrubost vůči své babičce přiměřeně situaci. Vážně ohrozil na životě ženu ve stáří 90 let, která navíc byla nemocná, žila v domě s pečovatelskou službou, kde jí obviněný navštívil pouze proto, aby mu dala peníze. Význam chráněného zájmu je zde vyšší, neboť chráněným objektem je zde zvláště zranitelná oběť [viz § 2 odst. 4 písm. b) zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů].

33. Ani poměry obviněného nejsou výrazněji polehčující, protože z obsahu spisu (srov. zejména znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, viz spis), je patrné, že jde o osobu, jež má ukončené pouze základní vzdělání, vyšší vzdělání nedokončil, protože chtěl pracovat a vydělávat. Přestože vrcholově sportoval (byl boxer do 25 let), uvedenou okolnost nikterak pro svůj další život pozitivně nezhodnotil. V době spáchání skutku pracoval jako dělník – lešenář, a proto lze kladně hodnotit, že měl svůj vlastní a stálý příjem. Je svobodný a bezdětný, byl kuřák, požíval alkohol a byl pravidelným uživatelem marihuany a pervitinu. V minulosti byl uznán vinným pro úmyslné trestné činy podle § 274 odst. 1 a § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku a byl odsouzen k výchovným trestům, k těmto odsouzením však není možné přihlížet. Uvedené svědčí pro závěr, že přestože obviněný pracuje, vydělané prostředky mu však zřejmě na jeho životní styl nestačí, a proto si peníze opakovaně půjčoval od své staré babičky, jeho osobní poměry tedy nebyly příliš spořádané, jak dovodil rovněž soud prvního stupně (viz bod 13. jeho rozsudku).

34. Pro možnost jeho nápravy trestem pod dolní hranicí zákonné trestní sazby rovněž zjištěné skutečnosti nesvědčí, protože zjednání obviněného po činu není jeho sebereflexe příliš patrná. K okolnosti, že by činu litoval, což považoval odvolací soud za podstatné hledisko pro závěr o nutnosti použití zmírňujícího ustanovení podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku, Nejvyšší soud uvádí, že simplexní osobnost, jak odvolací soud zdůrazňoval, se na projevení upřímné lítosti nad tím, co své babičce provedl, rozhodně významněji nepodílela. Po komplexním posouzení chování obviněného se zjevně správným jeví závěr soudu prvního stupně (viz bod 13. jeho rozsudku), který, na rozdíl od odvolacího soudu, vycházel z toho, že obviněný sice vyjádřil lítost nad svým jednáním, nicméně se do ní promítala zejména lítost nad vlastním osudem v důsledku spáchaného činu, když hovořil o tom, že se nemůže rodině podívat do očí, a tedy evidentně litoval zpřetrhání rodinných vztahů. Sám uvedl, že babičku v nemocnici nenavštívil, neboť by to nedělalo dobrotu. Prostřednictvím sestry se omluvil a údajně jí do nemocnice poslal kytici. Náhled na závažnost svého jednání a skutečnou lítost nad

osudem poškozené soud prvního stupně v těchto skutečnostech neshledal, s čímž se Nejvyšší soud ztotožnil. Z chování obviněného dostatek upřímné lítosti neplyne, a s ohledem na závěry soudu prvního stupně nelze dojít ani k závěru, že by získal celkový náhled na svůj čin. Projevení účinné lítosti jako je tomu např. u § 33 tr. zákoníku, není nezbytnou podmínkou pro postup podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku, ale takový upřímný projev svědčí o uvědomění si negativních důsledků trestného činu, pro což v této věci podklady nejsou, neboť obviněnému chybí náhled na vlastní čin, a není parné, že by si uvědomil všechny jeho důsledky, a to zejména s ohledem na případné útrapy, jež oběti přivodil. Význam by měla snaha zmírnit následky činu osobním přístupem anebo nabídnutou pomocí, což se však v této věci nestalo. Takové snahy z chování obviněného po činu neplynou. Ostatně ani otci o tom, že jeho matku napadl, a z jakých důvodů, neřekl, přestože jej druhý den požádal o odvoz do zaměstnání. Za babičkou do nemocnice nešel, kytku jí osobně nedonesl, případnou omluvu ji osobně ani písemně nesdělil, což jsou projevy, z nichž upřímná lítost není patrná.

V.
Rozhodnutí Nejvyššího soudu

35. Nejvyšší soud ze všech uvedených důvodů dospěl k závěru, že podmínky pro použití § 58 odst. 6 tr. zákoníku v této věci splněny nebyly, a proto rozsudek odvolacího soudu v části týkající se výroku o trestu podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil, včetně navazujících rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Nejvyšší soud nepovažoval za vhodné, aby i přes zjištěné vady věc po zrušení rozsudku odvolacího soudu věc tomuto soudu vracel k novému projednání a rozhodnutí, neboť by se tím pouze oddalovala právní moc a vykonatelnost předmětného rozhodnutí, a považoval za vhodné při splnění všech dalších podmínek, aby výrok o trestu sám znovu vynesl.

36. Veden všemi výše popsanými úvahami a zjištěními podle § 265m odst. 1 tr. ř. znovu (při nedotčeném výroku o vině) rozhodl tak, že obviněnému uložil trest v sazbě podle § 140 odst. 3 tr. zákoníku, a pro jeho výměru na samé spodní hranici trestní sazby vycházel ze všech rozhodných skutečností, jak je rozvedl soud prvního stupně v bodě 13. svého rozsudku. Posuzoval okolnosti, za kterých k činu došlo a vycházel ze zjištěných poměrů obviněného (viz § 38 odst. 2 a § 39 tr. zákoníku), přičemž přihlížel k přitěžujícím i polehčujícím okolnostem se zřetelem na skutečnosti plynoucí též ze závěrů soudu prvního stupně, neboť se s jeho argumenty ztotožnil. Výměru trestu odnětí svobody zvažoval v intencích těchto závěrů.

37. Nejvyšší soud podotýká, že i přesto, že neshledal důvody pro použití § 58 odst. 6 tr. zákoníku, jeví se vhodným obviněnému uložit trest na samé spodní hranici trestní sazby, a to zejména vzhledem k tomu, že jde o pokus trestného činu, který je mírnější formou trestné činnosti. Soud přihlížel též k jeho méně významné části doznání, byť popíral okolnosti pro něj nepříznivé, přesto však svou účast na činu přiznal. Na obviněného se hledí jako by byl netrestaný, což lze zvážit v jeho prospěch, stejně jako to, že babičku v minulosti navštěvoval a pomáhal jí. Uvedené skutečnosti umožňují, aby mu byl trest uložen na samé spodní hranici trestní sazby.

38. S přihlédnutím k výše uvedenému, a zejména proto, že obviněný byl za takto závažnou trestnou činnost odsuzován poprvé, Nejvyšší soud poté, co v uvedeném rozsahu rozsudek odvolacího soudu zrušil, sám podle § 265m odst. 1 tr. ř. při nezměněném výroku o vině znovu rozhodl tak, že obviněného M. H. odsoudil podle § 140 odst. 3 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání patnácti let, pro jehož výkon ho podle § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku zařadil do věznice se zvýšenou ostrahou.